

ปรากฏการณ์ “ศิลปะศรัทธา” ในพระราช
กรณีศึกษา “บทเพลงจากราษฎร” หลังเหตุการณ์เสด็จสวรรคต
ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
บรมนาถบพิตร

Phenomenon of "Art of Faith" in the King
Case Study of "Songs from the people" After the Events of
His Majesty's Death of His Majesty King
Bhumibol Adulyadej Maha Bhumibol Adulyadej the Great

ไอยเรศ บุญฤทธิ์ *¹
Iyared boonyarit *¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเชิงคุณภาพนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ “ศิลปะศรัทธา” ในพระราช ถือได้ว่าเป็นความเป้งบานทางศิลปะภายใต้ ความศรัทธาของผู้คนจากเหตุการณ์เสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกา ธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2559 เหตุการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดปฏิกิริยาทางอารมณ์ความรู้สึกต่อ ความสูญเสียครั้งใหญ่ แต่ในขณะเดียวกันก็กระตุ้นให้เกิดการแสดงออกซึ่งความภักดี ของพสกนิกรที่มีต่อพระราช ความสำนึกร่วมดังกล่าวเป็นแรงดลใจให้เกิดพลัง สร้างสรรค์ทางศิลปะ โดยประชาชนทั่วไปแสดงออกในฐานะ “ผู้รักสมัครเล่น” (amateurs)

* corresponding author, email : mrboonyarit@gmail.com

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

¹ Asst.Prof., Faculty of Learning Sciences and Education, Thammasat Rajabhat University

ผลการศึกษาพบว่าบทเพลงจากราชกรรสร้างสรรค์ขึ้นมาใน 3 รูปแบบ ได้แก่

1. เพลงประพันธ์ขึ้นใหม่เพื่อแสดงถึงความอาลัยต่อการเสด็จสวรรคตของรัชกาลที่ 9
2. เพลงประพันธ์ขึ้นใหม่ด้วยนัยที่สื่อถึงรัชกาลที่ 9 ในมิติต่าง ๆ และ
3. การนำบทเพลงพระราชนิพนธ์มาผลิตซ้ำในบริบทใหม่ ทั้งนี้ ปรากฏการณ์ศิลปะศรัทธานำไปสู่มุมมองเรื่องความต่อเนื่อง การสืบสาน การส่งต่อ ซึ่งเป็นข้อสังเกตเกี่ยวกับก้าวต่อไปของความเป้งบานของงานศิลปะในสังคมไทย

คำสำคัญ: ปรากฏการณ์ศิลปะ / บทเพลงจากราชกรร / เหตุการณ์สวรรคตของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

Abstract

This research paper aims to study the death of His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great (Rama IX) on October 13, 2016, which caused an emotional reaction to the great loss. At the same time encouraging the expression of the people's loyalty to the King Such a collective consciousness inspired artistic creativity. The general public expresses itself as “Amateurs” such a phenomenon is the blossoming of art under the faith of the people.

The results of the study found that created the song of the people were created in 3 forms: 1. a new song composed to express the mourning for the passing of King Rama IX 2. New music composed with the meaning of the reign of King Rama IX and 3. Reproduction of royal songs in a new context. The phenomenon of faith art leads to the view of continuity, transmission, and forwarding, which is an observation about the next step of the artwork in Thai society.

Keywords: Phenomenon of Art / Songs from the people / His Majesty King Bhumibol Adulyadej Maha Bhumibol Adulyadej the Great

บทนำ

“ศิลปะ” ถือเป็นเครื่องมืออันทรงพลังในการสื่อความหมายของมนุษย์ มนุษย์ใช้ศิลปะในการดำเนินชีวิตเพื่อบอกเล่าเรื่องราว อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ในขณะเดียวกัน ศิลปะสะท้อนความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ที่สามารถส่งต่อ เรื่องราวต่าง ๆ ในรูปแบบที่แตกต่างกัน ศิลปะหลากหลายแขนงสำแดงแฝงเร้น ความหมายภายใต้การกลั่นกรองทางความคิดที่ต้องการสื่อสาร จนกระทั่งศิลปะ กลายเป็นเครื่องมือของการขับเคลื่อนหรือเรียกร้องการดำรงอยู่ของชีวิตที่มีคุณค่าใน ทุกสังคมให้เห็นการดำเนินไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ของช่วงเวลา

การเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ในวันที่ 13 ตุลาคม 2559 ก่อให้เกิด ปฏิกริยาทางอารมณ์ความรู้สึกต่อความสูญเสียครั้งใหญ่ แต่ในขณะเดียวกันก็กระตุ้น ให้เกิดการแสดงออกซึ่งความภักดีของพสกนิกรที่มีต่อพระราชา ความสำนึกร่วม ดังกล่าวเป็นแรงดลใจให้เกิดพลังสร้างสรรค์ทางศิลปะในระดับที่ไม่เคยปรากฏมา ก่อน เพราะประชาชนทั่วไปพร้อมที่จะแสดงออกในฐานะ “ผู้รักสมัครเล่น” (amateurs) ปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจเรียกได้ว่าเป็นความเบ่งบานภายใต้ ความศรัทธาของผู้คน ดังนั้น บทความวิจัยชิ้นนี้ จึงสนใจศึกษาความเบ่งบานของ ศิลปะในรูปแบบของบทเพลงจากราษฎรหลังเหตุการณ์เสด็จสวรรคต รวมถึงการเก็บ รวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์ความศรัทธาในมิติศิลปะสะท้อนสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. รวบรวมและศึกษาความเบ่งบานของศิลปะในรูปแบบของ “บทเพลงจาก ราษฎร” หลังเหตุการณ์เสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

2. วิเคราะห์ปรากฏการณ์ “บทเพลงจากราชฎาร” ในมิติของศิลปะสะท้อนสังคม

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมผลงานเพลงจากเว็บไซต์ยูทูป (<http://www.youtube.com>) ที่เผยแพร่ตั้งแต่วันที่ 13 ตุลาคม 2559 - มกราคม 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

1. งานวิจัยชิ้นนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารทั้งในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์และต้นฉบับ และข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ รวมถึงสื่อสังคมออนไลน์

2. สัมภาษณ์นักวิจารณ์ นักประวัติศาสตร์ นักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้อง และผู้รู้ด้านศิลปะ ประชุม เสนวนา สัมมนา เป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของงานวิจัย และรับฟังข้อวิพากษ์จากผู้รู้และผู้สนใจ

ผลการวิจัย

1. ศิลปะศรัทธากับผลงานเพลงประเภทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหลังการสวรรคต

ผู้วิจัยรวบรวมและจำแนกผลงานบทเพลงประเภทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหลังการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (พระนามภิไธยแบบย่อ) ซึ่งมีนัยความหมายและความสัมพันธ์เหตุการณ์ดังต่อไปนี้

1.1 เพลงประพันธ์ขึ้นใหม่เพื่อแสดงถึงความอาลัยต่อการเสด็จสวรรคตของรัชกาล 9

นับตั้งแต่ 13 ตุลาคม 2559 ที่มีการประกาศอย่างเป็นทางการของสำนักพระราชวัง เรื่องการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เหตุการณ์ครั้งนั้นถือเป็นปรากฏการณ์ความโศกเศร้าของประชาชนในประเทศไทย ดนตรีกลายเป็นภาพสะท้อนหนึ่งที่เกิดเป็นปรากฏการณ์ของการใช้ “เสียง” ในหลากหลายรูปแบบ เช่น เพลงป็อบ เพลงร็อค เพลงเพื่อชีวิต เพลงลูกทุ่ง

เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อสื่ออารมณ์และความหมายของประชาชนที่มีความรู้สึกต่อพระราช
ผู้เสด็จสวรรคต

ทั้งนี้ เพลงประพันธ์ขึ้นใหม่ que แสดงถึงความอาลัยต่อการเสด็จสวรรคตของ
รัชกาล 9 เกิดขึ้นเป็นประจักษ์ในทุกรูปแบบทางดนตรี ผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้
จำนวน 43 เพลง ประกอบด้วยศิลปินชาวไทยและชาวต่างชาติ ได้แก่ เพลง 13 ตุลา
หนึ่งท่มตรง เพลงเสด็จประทับอยู่ เพลงถึงคนบนฟ้า เพลงตามรอยพ่อหลวง เพลงส่ง
พ่อกลับสวรรค์ เพลงน้ำตาไม่หยุดไหลชาวไทยคิดถึงพ่อ เพลงตามรอยพ่อสอน เพลง
เพื่อพ่อหลวงไทย เพลงขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป เพลงลึกสุดใจอาลัยพ่อหลวง
เพลงฝากฟ้าไปบอกพ่อ เพลงเล่าสู่หลานฟัง เพลงเรื่องเล่าของพ่อ เพลงพ่อภูมิพล
เพลงวอนฟ้าขอเทวดาคืน เพลงฟ้าร้องไห้ เพลงเทวดากลับฟ้า เพลงทูลกระหม่อม
แก้ว เพลงร.9 ของชาวไทย เพลงวันฟ้าดับ เพลงเทวดาเดินดิน เพลงสิ่งดีดีที่พ่อสอน
เพลงฝากเพลงถึงพ่อ เพลงองค์เดียวในโลก เพลงพระผู้บรรลุกาล เพลงเทวดาอาลัย
พ่อ เพลงฝากใจกับดอกไม้จันทน์ เพลงขอเป็นลูกพ่อ เพลงรักสุดใจคือในหลวง
เพลงวันพ่อคืนฟ้า เพลงล่ำภูไทด้วยหัวใจที่ฮักพ่อ เพลงร่มโพธิ์ทองของแผ่นดิน
เพลงสัญญากับพ่อ เพลง 26 ตุลาสัญญากับพ่อ เพลงแก้วตาในดวงใจ เพลงลูกขอ
สัญญา เพลงเดิมพันที่ยิ่งใหญ่ เพลงจากลูกของแผ่นดิน เพลงพ่อจะอยู่ในตลอดไป
เพลงมองบนฟ้า เพลงเสียงจากลูกของพ่อ เพลงพระผู้มาโปรด เพลง An everlasting
Light (แสงสว่างที่ไม่เคยดับ)

1.2 เพลงประพันธ์ขึ้นใหม่ด้วยนัยที่สื่อถึงรัชกาลที่ 9 ในมิติต่าง ๆ

การสำรวจการประพันธ์เพลงใหม่ที่มีนัยความหมายสื่อถึงรัชกาลที่ 9 ผู้วิจัย
ดำเนินการสำรวจพบว่า การประพันธ์เพลงส่วนใหญ่ได้นำเนื้อหาที่กล่าวถึง
พระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 9 มาประพันธ์เป็นเนื้อร้องสื่อความหมายให้เห็นภาพ
ของพระราชชาติที่ทำงานเพื่อประชาชน ภาพแทนที่เกิดขึ้นเป็นสัญลักษณ์ของพระราช
ที่เสด็จพระราชดำเนินไปในถิ่นทุรกันดาร ผู้วิจัยพบว่า การประพันธ์เพลงใหม่มักนำ
เนื้อหาความหมายที่สื่อถึงรัชกาลที่ 9 ซึ่งอยู่ในรูปแบบของ “คำ” หรือ “สัญลักษณ์”
ที่รับรู้กันโดยทั่วไปในสังคมไทยมาเป็นอนุภาค (motif) เพื่อสื่อความหมายซึ่งนำไปสู่

การระลึกถึงรัชกาลที่ 9 และพระมหากษัตริย์องค์ที่มีต่อปวงชนชาวไทย เช่น ย่ากลาง ป้าเขา กล้องถ่ายรูป แผนที่ สีพันโครงการ เป็นต้น การรับรู้ความหมายดังที่ได้กล่าว มาเป็นความทรงจำร่วมของผู้คนในสังคมไทยที่เข้าใจสัญลักษณ์ต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์ ร่วมจากวิถีสังคมและศิลปะแขนงอื่น ๆ อาทิ ภาพถ่าย ภาพวาด หรือภาพยนตร์เรื่อง ต่าง ๆ เป็นต้น

ผู้วิจัยพบว่า การสำรวจเพลงประพันธ์ใหม่ที่นำอนุภาคของรัชกาล 9 มาใช้ เพื่อสื่อความหมายมากที่สุดคือ “อนุภาคเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นพระราชดำริ ของรัชกาลที่ 9 ต่อแนวทางการดำเนินชีวิตที่พระราชทานให้แก่ราษฎร โดยคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” นำมาประพันธ์เป็นเพลงอย่างหลากหลาย ทั้งรูปแบบที่ ประกอบด้วยแนวเพลงประเภทต่าง ๆ และศิลปิน นักร้อง รวมถึงประชาชนทั่วไป โดยเนื้อหาความหมายของคำว่า เศรษฐกิจพอเพียง ถูกนำมา “ตีความ” ในมิติต่าง ๆ ซึ่งอิงอยู่บนบริบททางสังคมไทย เช่น เพลงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของอนิรุทธ์ จันทมูล เพลงเศรษฐกิจพอเพียง ของป้าต๋อง อารี เพชรี (เพชรบุรี) เพลงเศรษฐกิจพอเพียง ของบุญเรือง เมืองสันทราย เพลงเศรษฐกิจพอเพียง ของ น้ำตาล น้ำเพชร เพลงแผ่นดินฟ้าฝน ของเสาร์วัน อินทวงศ์ เพลงลำล่องเศรษฐกิจ พอเพียง จ.เลย ของหมอลำเตย มีธรรม เพลงเศรษฐกิจพอเพียง ของพลาญงาม แก้วมโนรมย์ เพลงน้ำใจไทย ของเบนซ์ ภัทรพงษ์ เพลงอยู่อย่างพอเพียง ของคณศ พักตระเกษตริน เพลงเศรษฐกิจพอเพียง ของยายยอง (ลำยอง กว่างขวาง) เป็นต้น

1.3 การนำบทเพลงพระราชนิพนธ์มาผลิตซ้ำในบริบทใหม่

เพลงพระราชนิพนธ์ เป็นเพลงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ภูมิพล ทรงพระราชนิพนธ์เนื้อร้อง ทำนอง หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง เพลงพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ส่วนใหญ่นั้น มีลักษณะสอดคล้องกับเพลงไทยสากล กล่าวคือ เพลงพระราชนิพนธ์ทุกเพลงใช้เครื่องดนตรีตะวันตกเป็นหลักในการบรรเลง รวมทั้งมีวิธีการบรรเลงและท่วงทำนองเพลงแบบตะวันตก เช่น เพลงแจ๊ส เพลงบลูส์ เป็นต้น (นาวิณี หล้าประเสริฐ, 2550) อย่างไรก็ตาม เพลงพระราชนิพนธ์มีลักษณะ แตกต่างจากเพลงไทยสากลโดยทั่วไป เป็นเพลงที่บรรเลงยากและร้องยาก เนื่องจาก

ใช้โน้ตครึ่งเสียง และกัญแจเสียงที่ไม่คุ้นหูคนไทย กล่าวได้ว่า เพลงพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 9 ถือเป็นความล้ำหน้าความสามารถทางดนตรีและเข้ามาตรฐานเพลงที่ได้รับความนิยมอย่างสูงในทวีปยุโรปและอเมริกา (พูนพิศ อมาตยกุล, 2529: 19)

อนึ่ง สำนักราชเลขาธิการออกประกาศ "ระเบียบว่าด้วยการเชิญเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปใช้ พ.ศ. 2559" (ไทย, กฎหมาย, ระเบียบสำนักราชเลขาธิการ, 2559) โดยมีใจความสำคัญของการเชิญเพลงพระราชนิพนธ์ไปใช้ในลักษณะต่าง ๆ คือ การกล่าวถึงความถูกต้อง ความชัดเจน และความเหมาะสม นอกจากนี้ในประกาศฯ ยังกล่าวถึงกรณีของการ "ดัดแปลง" เพลงพระราชนิพนธ์อีกด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่า แม้ว่าเพลงพระราชนิพนธ์ซึ่งเป็นพระราชมบัติทางศิลปะส่วนพระองค์จะได้รับการปกป้องสิทธิ์จากตราระเบียบของสำนักราชเลขาธิการฯ ก็ตาม แต่ทั้งนี้ก็ยังเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปสามารถนำเพลงพระราชนิพนธ์ไปใช้ทำซ้ำ หรือดัดแปลงใหม่ได้ในขอบเขตที่มีความเหมาะสม

อย่างไรก็ดี หลังจากเหตุการณ์สวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพลงพระราชนิพนธ์กลายเป็น "สัญลักษณ์" ที่เป็น "ภาพแทนพระราชา" หรือ "เสียงของพระราชา" ที่ฝากไว้ให้แก่ประชาชนได้รำลึกถึงพระองค์ ดังนั้น การแบ่งบานทางศิลปะจึงเกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทั้งที่เป็นการนำศิลปะของพระราชาเพื่อเป็นเครื่องมือสื่อสารถึงความจงรักภักดี ในขณะเดียวกัน ศิลปะของพระราชากลายเป็นสมบัติสาธารณะที่ปวงชนได้หยิบนำมาเสพและตีความหมายใหม่ในหลากหลายบริบท จากข้อสังเกตดังกล่าว ผู้วิจัยนำเสนอบทเพลงพระราชนิพนธ์ที่ถูกนำมาผลิตซ้ำในบริบทใหม่ ด้วยตัวอย่างและคำอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ดังกรณีของเพลงพระราชนิพนธ์เพลงต่าง ๆ เช่น

เพลง แว่ว (echo) เพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ลำดับที่ 41 บทเพลงนี้ประชาชนถ่ายทอดความรู้สึกผ่าน คำว่า "แว่ว" ที่ถูกตีความใหม่ว่าเป็นเสียงของพระราชา เป็นเสียงของคำสอน เป็นเสียงแว่วในใจ เป็นเสียงแห่งความทรงจำ เพลงแว่วถูกสร้างเป็นวิดีโอเพลงเพื่อน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณโดยความร่วมมือของศิลปินและหน่วยงานต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังมีการนำเพลงพระราชนิพนธ์ แ่วว (echo) มาทำซ้ำ หรือ บรรเลง หรือแปรทำนอง อีกหลากหลายรูปแบบทางดนตรี อาทิ กรณีของการทำ backing track เพลงแ่วว (echo) หลังจากนั้น มีศิลปินนักดนตรีหลายคนนำ backing track เหล่านี้มาบรรเลงเดี่ยว (solo) ด้วยเครื่องดนตรีชนิดของตนเอง เช่น คลิป "Echo" - by King Bhumibol Adulyadej from 'H.M. Blues' Album" จำนวนการเข้าชม 116 ครั้ง คลิป "[Jack Thammarat] "Echo" - by King Bhumibol Adulyadej from 'H.M. Blues' Album" จำนวนการเข้าชม 136,273 ครั้ง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ยังมีการบรรเลงและขับร้องในแนวเพลงอื่น ๆ เช่น คลิป "My Life As Ali Thomas และ Roof" จำนวนการเข้าชม 220,319 ครั้ง คลิป "แ่วว - "Echo" H.M.Blues - Re arrange by Hell Kitchen [PKRU]" จำนวนการเข้าชม 2,269 ครั้ง คลิป "ECHO {Cover By ATHENA}" จำนวนการเข้าชม 1,199 ครั้ง เป็นต้น อีกทั้ง เพลงแ่วว (echo) ยังถูกนำไปใช้สร้างสรรค์บรรเลงด้วย เครื่องดนตรีและศิลปินชาวต่างชาติ เช่น เพลงแ่ววในรูปแบบของการบรรเลงด้วยวง ดนตรีประเพณีของญี่ปุ่น (Traditional Japanese Music) และศิลปินบอยแบนด์ชื่อดังชาวญี่ปุ่นวง Qyoto ซึ่งเป็นวงดนตรีป๊อปรีคคของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกียวโต ได้นำเพลงแ่ววบรรเลงและขับร้องเป็นภาษาญี่ปุ่น

นอกจากนี้ ยังมีตัวอย่างเพลงพระราชนิพนธ์ "ไกล่รุ่ง" ของศิลปิน YOUNGOHM จำนวนการเข้าชม 403,384 ครั้ง ถือเป็นแนวทางการร้องที่แตกต่าง จากต้นฉบับ มีการประพันธ์เนื้อร้องเพิ่มเติมเพื่อใช้ในทำนองแร็ป (rap) โดยมีเนื้อหา สื่อไปในเรื่องของมารำฟ้างำพันถึงสิ่งของหรือเรื่องราวบางอย่างที่กำลังจะหายไป ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นการประพันธ์ท่อนแร็ปโดยตีความต่อจากเนื้อเพลงไกล่รุ่งฉบับเดิม ตัวอย่าง เนื้อร้องที่ประพันธ์เพิ่มเติมในเพลงไกล่รุ่ง remix ของ ศิลปิน YOUNGOHM เช่น

*ก็ได้แค่มองและยืนอยู่ตรงนี้ ฉันทนกังวลและไม่อยากให้มันลบลลา
มันทำให้รู้ว่าฉันยืนอยู่ตรงนี้ ไม่ว่าสายลมจะนำอะไรพัดมา*

อย่างไรก็ตามยังมีศิลปินสมัครเล่นอีกหลายคนที่ประพันธ์เนื้อร้องท่อนแร็ปเพิ่มเติมในเพลงใกล้รุ่ง เช่น คลิป “-TI GER- ใกล้รุ่ง(REMIX)” จำนวนการเข้าชม 622 ครั้ง ทั้งนี้ เนื้อร้องสื่อความหมายถึง การสร้างแรงบันดาลใจ การต่อสู้โดยที่ยังระลึกถึง “พ่อ” ที่ยังคงอยู่ในใจเสมอ ผู้วิจัยเห็นว่า การประพันธ์เนื้อร้องเพิ่มเติมเกิดจากการตีความและให้ความหมาย เชื่อมโยงไปถึงการระลึกถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เนื่องจากมีการใช้คำว่า “พ่อ” ในการประพันธ์ครั้งนี้ โดยมีตัวอย่างท่อนเนื้อร้องที่ประพันธ์เพิ่มเติม เช่น

มันคงเป็นแรงบันดาลใจผมนั่นก้าวไป ไม่ว่าจะพุ่งนี่จะเป็นเช่นไร ผมยังคงมันใจ

ตะเกียกตะกายจะวิ่งจะไปไม่ว่าจะเป็นยังไง

ผมอยู่ตรงนี้ไม่ต้องมีใครไม่เห็นมันจะทุกขใจ I don't care ฉันไม่สนใจ

ไม่ว่าใครจะพูดยังไง ทุกคนจะแคร์

*ร้องไห้แง ยังไงก็ต้องสู้ให้ไหว ต้องเดินต่อไป ต้องสู้ต่อไป ก็พ่อยังอยู่กับเรา
ใช้ว่าจะไกลแสนไกล ใช้ว่าจะไกลแสนไกล ใช้ว่าจะไกลแสนไกล อะโอไอ้อ้อ โอไอ้อ้อ*

ซาบซ่าจ็บใจ เต๋ ซาบซ่าจ็บใจ เต๋ ซาบซ่าจ็บใจ เต๋ ใจ เต๋ เต๋

ซาบซ่าจ็บใจ เต๋ ซาบซ่าจ็บใจ เต๋ ใจ เต๋

ประทานกล่อมใจ เต๋ ประทานกล่อมใจ เต๋ ะโอโอ ะโอโอ

นอกจากนี้ยังมีบริบทการจัดประกวดเพลงพระราชนิพนธ์ ผู้วิจัยสำรวจพบว่าการจัดประกวดเพลงพระราชนิพนธ์ในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1. ประเภทการประกวดขับร้องเพลงพระราชนิพนธ์เท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จัดประกวดโดยภาครัฐ และ 2. ประเภทการประกวดขับร้องและบรรเลงดนตรีเพลงพระราชนิพนธ์ จัดโดยภาคเอกชน โดยการประกวดเวทีนี้ จะรับสมัครวงดนตรีจากทุกภูมิภาค ซึ่งมีการจัดประกวดรอบคัดเลือกของแต่ละภูมิภาคทั่วประเทศ ผู้วิจัยพบว่า มีวงดนตรีที่สนใจสมัครประกวดมากกว่า 50 วง มีเยาวชนผู้เข้าประกวดมากกว่า 500 คน ความน่าสนใจของการกำหนดกติกาการประกวดในเวทีนี้คือ วงดนตรีที่ส่งเพลงเข้าประกวด สามารถเล่นได้ทั้งเหมือนต้นฉบับ (original version) หรือเรียบเรียงใหม่ (re-arrange) ก็ได้ ทั้งนี้ กฎกติกาดังกล่าวหมายถึงรวมถึงเพลงพระราชนิพนธ์

เช่นกัน ดังนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นในการประกวดครั้งนี้ คือ การสร้างสรรค์รูปแบบและแนวคิดดนตรีใหม่ ๆ สำหรับการร้องและบรรเลงเพลงพระราชนิพนธ์ อย่างไรก็ตาม เวทีการประกวดนี้ ยังมีคณะกรรมการที่คอยให้คำเสนอแนะ วิจัยเกี่ยวกับการร้องและบรรเลง

2. ปรากฏการณ์ศรัทธา: การเบ่งบานทางศิลปะ

การเบ่งบานทางศิลปะ เป็นมุมหนึ่งของการกล่าวถึงการสร้างงานศิลปะและการต่อยอดงานศิลปะอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การสร้างงานศิลปะมักกล่าวถึง “ศิลปิน” ผู้สร้างสรรค์งาน ผู้วิจัยเห็นมิติของ “ผู้สร้าง” ซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจักษ์ด้วยผู้สร้างที่หลากหลายตั้งแต่นักดนตรีสมัครเล่นกระทั่งถึงศิลปินชั้นครู ผลงานการประพันธ์เพลงจำนวนมากที่ปรากฏในข้อมูลงานวิจัยชิ้นนี้ ชี้ให้เห็นถึงการหลงใหลและการเคลื่อนไหวของผู้คนที่ร่วมการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีด้วยเพราะเป้าหมายที่ต้องการสื่อสารความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ความศรัทธา หรือแม้กระทั่งการเผยให้เห็นถึงอารมณ์ที่แสดงความรู้สึกต่อกษัตริย์พระองค์นี้

ขณะเดียวกัน ผลงานเนื้อร้องที่ประพันธ์ขึ้นก็เป็นภาพสะท้อนที่น่าสนใจในแง่มุมของการคัดสรรคำหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ มาใช้เพื่อการสื่อความหมายความศรัทธาในหลากหลายมิติความคิด ผู้วิจัยยกตัวอย่างของการใช้ “คำ” ที่สื่อถึงรัชกาลที่ 9 อาทิ “คำ” ในมิติคู่ตรงข้าม เผยให้เห็นวิถีคิดระหว่างประชาชนกับพระราชอา เช่น พ่อ-ลูก กษัตริย์-ประชาชน พื้นดิน-สวรรค์ ทุนนิยม-เศรษฐกิจพอเพียง ความมืด-ความสว่าง ความสุข-ความทุกข์ เป็นต้น หรือ “คำ” แทนสัญลักษณ์ที่ใช้เพื่อสื่อความหมายให้วนระลึกถึงรัชกาลที่ 9 เช่น เสื้อสีเหลือง จากเพลง ผากฟ้าไปบอกพ่อ ของ กาญจนา มาศิริตัวอย่างเนื้อร้อง “...ซื้อเสื้อสีเหลือง มาแขวนเก็บไว้ในตู้ไม่ต้อง บอกก็รู้ว่าเสื้อตัวนี้ หมายความว่าถึงใคร...” รูปภาพทุกบ้าน จากเพลง วนฟ้าขอ เทวดาคืน ของ ไมค์ ภิรมย์พร ตัวอย่างเนื้อร้อง “...จนมาเห็นรูปภาพทุกบ้านติดข้างฝา คือภาพของเทวดาที่เดินดิน...” ย่างกลางป่าเขา กล้องถ่ายรูป แผนที่ สีพันโครงการ จากเพลง “รักพ่อไม่มีวันพอเพียง” ของ สุทธิพงษ์ สมบัติจินดา ตัวอย่าง

เนื้อร้อง “...พระราชินีที่ย้ายอยู่กลางป่าเขา คล้องกลองถ่ายรูปล้อมเกล้า ในมือพ่อถือแผนที่สีฟ้าโครงการพ่อทำมานานกว่าเจ็ดสิบปีหากยังอยู่วันนี้พ่อคงยังทำงานต่อ...”

จากตัวอย่างการเลือกสรรคำมาใช้ในการประพันธ์ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการประกอบสร้างความหมายความศรัทธาจากหลากหลายบริบทที่ประชาชนซึ่งถือเป็น พสกนิกรของรัชกาลที่ 9 ต่างรับรู้จากห้วงชีวิตของตนเองผ่านสื่อที่ปรากฏขึ้นในช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ อาทิ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ อีกทั้ง คำบอกเล่ามุขปาฐะที่ถูกส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นผ่านการขัดเกลาทางสังคมที่มีพลัง นอกจากนี้ งานศิลปะแขนงอื่น ๆ ต่างก็ร่วมทำหน้าที่เชื่อมโยงความหมาย ความเข้าใจ และการรับรู้คำต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ จนอาจกล่าวได้ว่า การสรรหาถ้อยคำต่าง ๆ ของผู้แต่งมาใช้ในการประพันธ์คำร้องเป็นมุมมองของการนำเอาความทรงจำร่วม (collective consciousness) มาร้อยเรียงสู่สิ่งที่เรียกว่าสำนึกร่วม ซึ่งถือเป็นประสบการณ์ที่ได้สัมผัสและรับรู้จากห้วงชีวิตของศิลปินแต่ละบุคคล ทั้งที่เป็นประสบการณ์การรับรู้จากบริบททางสังคม และประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ มาผสมผสานรวมสู่การสื่อสารด้วยเสียงดนตรีภายใต้แรงขับเคลื่อนจากเหตุการณ์สวรรคต จนสำแดงกลายเป็นปรากฏการณ์การแบ่งบานทางศิลปะมุมมองหนึ่ง

นอกจากประเด็นของผู้สร้างและการใช้คำที่ปรากฏในเนื้อร้องแล้ว ประเด็นเรื่อง “รูปแบบทางดนตรี” ก็เป็นประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ ผู้วิจัยพบว่า การประพันธ์เพลงหรือเรียบเรียงเพลงขึ้นมาใหม่นั้น มีการใช้ “แนวดนตรี” ทุกรูปแบบ เช่น ลูกกรุง เพลงป๊อป เพลงเพื่อชีวิต ดนตรีไทยร่วมสมัย และเพลงลูกทุ่ง โดยเฉพาะมุมมองในงานวิจัยที่กล่าวถึง “เพลงประพันธ์ขึ้นใหม่เพื่อแสดงถึงความอาลัยต่อการเสด็จสวรรคตของรัชกาลที่ 9” และ “การประพันธ์เพลงใหม่ด้วยนัยที่สื่อถึงรัชกาลที่ 9 ใน มิติต่าง ๆ” ปรากฏรูปแบบการประพันธ์ประเภท “เพลงลูกทุ่ง” เป็นจำนวนมากที่สุด

ข้อสังเกตดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า นัยเชิงปริมาณเกิดขึ้นด้วยการพิจารณาจากเรื่อง “บทบาทหน้าที่ (function)” ของเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงบทบาทของการสะท้อน

ภาพทางสังคม ดังนั้น จึงเป็นโอกาสที่เพลงลูกทุ่งได้ทำหน้าที่สื่อสารในครั้งนี้ (แม้ว่า บทบาทหน้าที่ของเพลงลูกทุ่งมักถูกอธิบายว่า เป็นเพลงที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต ชนชั้น หรือภาพธรรมชาติของท้องถิ่นก็ตาม) ในขณะเดียวกัน ศิลปินนักแต่งเพลงหรือนักร้องต่างเติบโตมาในบริบทข้ามศิลปะแขนงอื่น ๆ เช่น วรรณศิลป์ ศิลปะการแสดง (ลิเก) หรือแม้แต่การแสดงพื้นบ้าน ดังนั้น กลิ่นอายของเพลงที่ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ จึงสัมผัสถึงภาพของ “ประชาชน” ที่กำลังคร่ำครวญต่อการจากไปของกษัตริย์ อันเป็นที่รักได้อย่างชัดเจน

ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า ประเด็นการเกิดขึ้นของผลงานทางดนตรีในห้วงเหตุการณ์การสวรรคตล้วนมีจุดร่วมจาก “ตัวบท (text)” ที่แวดล้อมด้วยเรื่องราวของพระราชานกลายเป็นบริบท (context) ทางสังคมซึ่งประกอบสร้างความหมายจนทำให้มหาชนรับรู้สู่การถ่ายทอดและการสำแดงอารมณ์ความรู้สึกเมื่อถึงกาลเวลาที่สำคัญ หากมุมมองการสร้างงานศิลปะที่มุ่งอธิบายคุณค่าด้วยมิติทางสุนทรียศาสตร์แล้วนั้น เรื่องราวของรัชกาลที่ 9 จึงถือเป็นทุนทางวัฒนธรรมของสังคมไทย (cultural capital of Thai society) ที่เป็นแรงกระตุ้นและแรงขับให้ศิลปินเกิดจินตนาการภายในอารมณ์ความรู้สึกจนกระทั่งกลายเป็นความแบ่งบานทางศิลปะนั่นเอง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่า ในกรณีนี้ยังมีเหตุปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการแบ่งบานทางศิลปะ (ดนตรี) อย่างมีนัยสำคัญ ปัจจัยที่กล่าวมานั้นคือ พื้นที่อินเทอร์เน็ตซึ่งถือเป็น “เครื่องมือ” ที่เป็นพื้นที่ส่งเสริมให้เกิดการแสดงออกผ่านรูปแบบต่าง ๆ ทั้งลายลักษณ์ภาพ เสียง หรือการสนทนากันระหว่างผู้เสพงานศิลปะที่มี ความคิดเห็นในรูปแบบของการติชมและนัยการวิจารณ์ที่ปรากฏขึ้นในช่องทางต่าง ๆ ของพื้นที่อินเทอร์เน็ตแห่งนี้ ในขณะเดียวกัน ด้วยความสามารถของพื้นที่อินเทอร์เน็ตที่สามารถ “รักษา” ผลงานที่เกิดขึ้นจนผู้วิจัยสามารถสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ทางศิลปะ(ดนตรี) ได้นั้น ก็นับว่า พื้นที่แห่งนี้ทำหน้าที่เสมือน “หอจดหมายเหตุ (archives)” ของการบันทึกเรื่องราวและประวัติศาสตร์ทั้งด้านสังคมและศิลปะเช่นเดียวกัน

อภิปรายผล

ผู้วิจัยเสนอประเด็นการอภิปรายผลการวิจัยไว้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. ความศรัทธา ความต่อเนื่อง และการสืบสาน: ข้อสังเกตต่อก้าวต่อไปของความเบ่งบาน เป็นที่น่าเสียดายว่า บทเพลงจำนวนมากที่เกิดขึ้น เป็นเพียงเรื่องราวหรือวาระเฉพาะห้วงแห่งความโศกเศร้าเท่านั้น ครั้นเมื่อเสร็จสิ้นงานพระราชพิธีพระบรมศพของรัชกาลที่ 9 อย่างสมบูรณ์ก็เป็นช่วงเวลาของความต่อเนื่องเพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่รัชสมัยใหม่ บทเพลงต่าง ๆ ที่ถือเป็นความเบ่งบานทางศิลปะ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อก่อนหน้านี้ ก็กลายเป็นหลักฐานทางดนตรีที่ถูกเก็บรักษาไว้ในโลกอินเทอร์เน็ต ในขณะที่เมื่อบริบทแห่งพระราชพิธีเปลี่ยนผ่าน บทเพลงที่แสดงถึงความคร่ำครวญอาลัยหรือรำลึกถึงพระราชอาพระองค์ก่อนจึงหมดหน้าที่ด้วยความหมายที่ผูกติด ดังนั้นความต่อเนื่อง การสืบสาน และการส่งต่องานศิลปะชิ้นต่าง ๆ จึงถูกกำกับและจำกัดด้วยกรอบความหมายที่กลายเป็นอดีตและการบันทึกทางประวัติศาสตร์เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม เพลงพระราชนิพนธ์ ซึ่งเป็นมรดกทางดนตรีของรัชกาลที่ 9 กลับกลายเป็นก้าวต่อไปของการเบ่งบานทางศิลปะ จากข้อมูลเกี่ยวกับการอัญเชิญเพลงพระราชนิพนธ์มาใช้บริบทต่าง ๆ ผู้วิจัยพบว่า เพลงพระราชนิพนธ์ของในหลวงรัชกาลที่ 9 กลายเป็น “ต้นทุน” ที่มีคุณภาพทางดนตรีที่ชวนให้ศิลปินรุ่นเก่า รุ่นใหม่ และศิลปินต่างชาติได้ศึกษาในศาสตร์ทางดนตรีที่เพียบพร้อมไปด้วยองค์ความรู้ในขณะเดียวกัน เพลงพระราชนิพนธ์ก็ยังคงเป็น “สัญลักษณ์” ที่ได้ส่งต่อความทรงจำในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ในฐานะของกษัตริย์รัชกาลที่ 9 และกลายเป็นศิลปะสาธารณะที่ประชาชนทั่วไปหรือศิลปินนักดนตรีสามารถเข้าถึงและสามารถตีความผ่านดนตรีในแบบฉบับของตนเองได้อย่างหลากหลาย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการดัดแปลงหรือการเรียบเรียงเพลงพระราชนิพนธ์ในรูปแบบของแนวดนตรี (genre) บางประเภท เช่น แนวเพลงแร็ป (rap music) ที่อาจมีกรณีของการประเมินค่าหรือการตั้งคำถามจากบริบททางสังคมว่าเป็นสิ่งที่ “เหมาะสม” หรือไม่ที่จะนำมาดัดแปลงในกรณีของเพลงพระราชนิพนธ์

ตัวอย่างเช่น กรณีข่าวของเนติวิทย์ โชติภัทร์ไพศาล นิสิตนักศึกษาผู้ขับเค็ลื่อนทางสังคมคนหนึ่งที่เคยโพสต์หน้าเฟซบุ๊กส่วนตัวว่า “สนใจหาฟังเพลงน้ำใจน้องพี่สี่ชมพูแบบ RAP” การโพสต์ของเนติวิทย์ในครั้งนั้น เกิดกระแสการวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่เหมาะสมของการนำเพลงพระราชนิพนธ์ (มหาจุฬาลงกรณ์ เพลงพระราชนิพนธ์ลำดับที่ 11) มาดัดแปลงเป็นเวอร์ชันดนตรี Rap ในขณะที่เนติวิทย์ให้เหตุผลว่า การดัดแปลงเพลงพระราชนิพนธ์นี้ทำให้เยาวชนสามารถเข้าถึงง่ายโดยไม่ต้องเกิ่นเอื้อม

อย่างไรก็ตาม ในกรณีของเพลงไกล่รุ่งที่ได้รับการดัดแปลงดนตรีและการประพันธ์เนื้อร้องเพิ่มเติมน่าจะเป็นกรณีศึกษาหนึ่งที่ชวนให้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับมุมมองทางสังคมกับการปรับเปลี่ยนทางดนตรีนอกจากนี้การตั้งคำถามเกี่ยวกับ “การพัฒนาหรือการสร้างสรรค” ของเพลงพระราชนิพนธ์ในมิติเมื่อกลายมาเป็น สมบัติสาธารณะที่ประชาชนโดยทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ว่าควรมีขอบเขตของการพัฒนาหรือสร้างสรรคหรือไม่ จากกรณีข้อสังเกตดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นถึงมิติของการปะทะกันระหว่างความคิดแบบชนบและความคิดแบบร่วมสมัย (หรือสมัยใหม่) ของผู้คนในสังคมที่มีต่อเพลงพระราชนิพนธ์ ผู้วิจัยเห็นว่าข้ออธิบายในประเด็นของความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมนั้น จำเป็นยิ่งที่ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวบท และบริบททางสังคมอย่างลึกซึ้งกับการให้คุณค่าในมิติเชิงสุนทรียศาสตร์ที่ต้องกล่าว ถึงความงาม ความลงตัว หรือมิติการเข้าถึงงานศิลปะอื่นใดก็ตาม

2. ความเป้งบานของศิลปะและความยั่งยืน ความเป้งบานของศิลปะและความยั่งยืนเป็นข้อสังเกตและข้อเสนอบางประการที่ได้จากการพิจารณาข้อมูลการวิจัยทั้งหมด ผู้วิจัยเห็นนัยของความยั่งยืนเป็น 2 แนวทาง คือ

2.1 การผสมผสานอย่างสมบูรณ์ระหว่างดนตรีกับวิถีชีวิต ประเด็นนี้กล่าวถึง กระบวนการทางสังคมที่จะผลักดันให้ดนตรีทั้งที่เป็นผลผลิตจากเหตุการณ์และดนตรีที่เป็นมรดกจากพระราชา กลายเป็นสมบัติสาธารณะที่มหาชนสามารถเข้าถึงได้และมีส่วนร่วมในการคิด แต่งเติม ประยุกต์หรือสร้างสรรคได้บนพื้นฐานของความเข้าใจและเคารพต่อศิลปะต้นฉบับจนกระทั่งกลายเป็นสมบัติร่วมของคนใน

สังคมที่มหาชนหวงแหน รักษา สืบทอด หรือส่งต่อภายใต้การเห็นคุณค่าในเชิงความงามทางศิลปะและตระหนักถึงความสำคัญในฐานะของทุนทางวัฒนธรรม

2.2 พื้นที่สำหรับให้งานศิลปะทำหน้าที่เพื่อสื่อความหมาย ประเด็นนี้ ผู้วิจัยพิจารณาเรื่องพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ในมิติต่าง ๆ โดยให้ศิลปะได้ทำหน้าที่สื่อคุณค่าและความหมายที่แฝงอยู่ ทั้งนี้เพื่อทำหน้าที่ปฏิบัติการสื่อสารวาทกรรม บางชุดหรืออุดมการณ์อย่างต่อเนื่อง ข้อค้นพบจากงานวิจัยชี้ให้เห็นชัดว่า บทเพลงหรือผลงานชิ้นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงและหลังเหตุการณ์การสวรรคตของพระราชา เป็นพื้นที่ของการสื่อสารความคิดของประชาชนที่สื่อถึงกษัตริย์อันเป็นที่รัก ขณะเดียวกันก็ยังสะท้อนถึงวิถีคิด วาทกรรม อุดมการณ์ชุดต่าง ๆ ที่เป็นผลรวมของความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์และประชาชนรวมถึงระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังนั้น จะทำอย่างไรที่จะทำให้เกิดพื้นที่สำหรับงานศิลปะให้ได้ทำหน้าที่เพื่อสื่อความหมายเพื่อต่อยอดความคิดต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ปรากฏการณ์ความเบ่งบานของศิลปะนั้นล้วนมีเงื่อนไขปัจจัยซึ่งเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยเหตุเพราะผลงานแต่ละชิ้นมีคุณค่าและความสำคัญ ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเก็บรวบรวมผลงานชิ้นต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้ในการสืบค้นและนำไปสู่การเผยแพร่ให้เกิดการรับรู้ในวงกว้าง ใน ขณะเดียวกัน เมื่อเกิดระบบของการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ควรมีกระบวนการที่ชวนให้เกิดการเรียนรู้จากผลงานทางศิลปะดังกล่าวอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกัน โดยมีภาค รัฐและภาคเอกชนร่วมกันส่งเสริมและบูรณาการการเรียนรู้ทั้งในการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ทั้งนี้ยังรวมถึงการศึกษาวิจัย การค้นคว้า และการเผยแพร่ข้อค้นพบสู่สาธารณชน เพื่อเป็นการสร้างฐานองค์

ความรู้และสืบสานพระราชปณิธานทางดนตรีของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตรต่อไป

บรรณานุกรม

ทัศนวิศิน ฐุสรานนท์ และ พรพรรณ ประจักษ์เนตร. (2560). พัฒนาการ

ในการสื่อสารเพลงลูกทุ่งผ่านการเล่าเรื่องตามค่านิยมของสังคมไทย จากอดีตสู่ปัจจุบัน. วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการ. 4(2), 1-30.

ไทย, กฎหมาย, ระเบียบสำนักราชเลขาธิการ. (2559). การอัญเชิญเพลงพระราชนิพนธ์ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปใช้พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ: สำนักราชเลขาธิการ.

นาวินี หล้าประเสริฐ. (2550). ภาษาวรรณศิลป์ในเพลงพระราชนิพนธ์ใน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พูนพิศ อมาตยกุล. (2529). ลำนำแห่งสยาม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิตยสาร hifi stereo.

แหว่ echo เพลงพระราชนิพนธ์ที่เพราะที่สุด. (2560). [ออนไลน์]. ได้จาก:

<https://www.vihoknews.com/91925/>. [สืบค้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2564]

9 บทเพลง 9 ความหมาย จากเพลงพระราชนิพนธ์ในดวงใจ. (2560). [ออนไลน์].

ได้จาก: <https://www.marketingoops.com/news/csr-news/9-บทเพลง-9-ความหมาย-จากบทเพลง/>. [สืบค้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2564]

วรินทร์ สีเสียดงาม. (2555). การนำเสนอคู่มือการฝึกซ้อมการบรรเลงบทเพลง

พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงเพลงพระราชนิพนธ์ด้วยแซ็กโซโฟนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Youtube. (2016, November 4). **ECHO โดย My Life As Ali Thomas และ Roof [เพลงพระราชนิพนธ์ลำดับที่ 41]**. [Video file]. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=nJ7i6XEvHMo>.
- Youtube. (2019, June 19). **แ่วว - "Echo" H.M.Blues - Re arrange by Hell Kitchen [PKRU]**. [Video file]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=i0e97oL5TEc>.
- Youtube. (2019, May 19). **-TI GER- ไกลี่รุ่ง(REMIX)**. [Video file]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=ZZmmuez1FtY>.
- Youtube. (2019, November 19). **“[Jack Thammarat] “Echo” - by King Bhumibol Adulyadej from 'H.M. Blues' Album**. [Video file]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=s1zLz4TcWel>.
- Youtube. (2019 February, 1). **เพลงพระราชนิพนธ์ "ไกลี่รุ่ง" (remix) by YOUNGOHM**. [Video file]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=QBtG83il0ok>.
- Youtube. (2020, December 21). **ไกลี่รุ่ง - [Remix] YOUNGOHM (Cover PTP-17)**. [Video file]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=aBxsi-ffwSU>.
- Youtube. (2020, March 30). **ECHO {Cover By ATHENA}**. [Video file]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=RTOzvFZRPD4>.

Youtube. (2020, November 22). **"Echo" - by King Bhumibol Adulyadej from 'H.M. Blues' Album.** [Video file]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=j50br-H2N4U>.